

νον συντάσσει ἡ μήτηρ τοῦ γαμβροῦ, καταλήγει προικίζων ὁ ἴδιος ὁ γαμβρὸς τὴν νύμφην». Ὁ γαμβρὸς δίδει μόνον τὴν προγαμιαίαν δωρεάν (ἀντιπροίκα) ἐκ 401 γροσίων, ἐνῶ τὰ λοιπὰ εἰς τὸ ἔγγραφο ἀναφερόμενα ἀντικείμενα δίδει ἡ μήτηρ πρὸς τὸν γαμβρὸν υἱὸν τῆς.

*Ἐγγρ. 1,⁶ τῆς ἀπῆς = τῆς ἀπῆς 1,²¹ καιροῖς; σελ. 296,⁶ εἰς νόμον ἡλικίας πβλ. σελ. 298,¹² ἐνθα συναντῶμεν εἰς νόμον ἡλικίαν 296,¹⁹ ἔγγοιουλῆς δὲν ἔρμηνεύεται. Τὸ σημεῖωμα περὶ τῆς κτηματικῆς προικὸς τὸ συνοδεῦον τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 ἔγγραφο ἐπρεπε νὰ συμπεριληφθῆ εἰς τὴν ἔκδοσιν (βλ. σελ. 297).

Α. ΣΙΓΑΛΑΣ

Πρ. Λεοντοπόλεως, Σωφρονίου Εὐστρατιάδου. Ἡ ἐν Φιλαδελφείᾳ Μονὴ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Κοτεινῆς. Ἑλληνικά 3(1930) 317-339.

Καὶ ἄλλοτε εἶχον ἐκφράσει τὴν εὐχὴν, ὅπως ταχέως ἴδῃ τὸ φῶς τὸ διὰ πολλῶν ἐτῶν καὶ μετὰ κόπου ὑπὸ τοῦ Πρ. Λεοντοπόλεως Σ. Εὐστρατιάδου συλλεγὲν πλούσιον ἀρχαιῶν ὑλικόν, ἐτόνιζα μάλιστα, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ συμβάλουν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ τὰ ἡμέτερα ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα. Ἐκτοτε διάφορα σπουδαῖα κείμενα ἐδημοσιεύθησαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ ὑπὸ τὸν ὄς ἄνω τίτλον τοῦ ἔτους 1247 δημοσιευμένη «Διάταξις» τοῦ Ἡγουμένου Μαξίμου, κτίτορος τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Φιλαδελφείας τῆς Λυδίας Μονῆς τῆς Σκοτεινῆς.

Τὸ κείμενον τοῦτο, ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ τοπωνυμικῆς ἀπόψεως πολὺ ἐνδιαφέρον, πληροφοροεῖ ἡμᾶς περὶ τῆς ἰδρύσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἐν τῷ μεταξὺ εἰς λήθην περιελθούσης ταύτης Μονῆς τῆς ἐπικαλουμένης «Σκοτεινῆς», ἡ ὁποία ἐντὸς χρονικοῦ διαστήματος μιᾶς γενεᾶς κατώρθωσεν ἐκ τοῦ μηδενὸς νὰ προσοικειωθῆ τόσα κτήματα, ὥστε νὰ ἀποβῆ πραγματικὸν τσιφλικούχον ἴδρυμα, δεῖγμα καὶ τοῦτο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τοῦ φεουδαλικοῦ συστήματος τῶν Παλαιολόγων.

Τὸ περιέχον τὸ κείμενον ἔγγραφο εὐρίσκεται σήμερον εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῆς Μονῆς Βατοπεδίου τοῦ Ἀγ. Ὄρους καὶ φυλάσσεται ἐκεῖ εἰς δύο τεμάχια ὑπὸ διαφόρους ἀριθμοὺς κατατάξεως, ἦτοι 3,8 καὶ 3,106.

Ὁ χωρισμὸς οὗτος ὑπῆρξεν αἰτία νὰ δημοσιευθῆ εἰς τὸν τέταρτον τόμον τῆς Ἐπετηρίδος ταύτης ὑπὸ τοῦ Μ. Γούδα μόνον τὸ ὑπ' ἀριθ. 3, 8 τελευταῖον μέρος τοῦ ἔγγραφου, τὸ περιέχον τὴν ἐπιβεβαίωσιν τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Η' διὰ τῆς ἰδιοχείρου αὐτοῦ ὑπογραφῆς, διότι μόνον τὸ τεμάχιον τοῦτο περιήλθεν εἰς γνώσιν τοῦ ἐκδότου. Ὁ Πρ. Λεοντοπόλεως ἔλαβε καὶ τὰ δύο τεμάχια ὑπ' ὄψιν, οὕτω δὲ ἐκδίδει ἐναυῦθα ὁλόκληρον τὸ κείμενον τοῦ ἔγγραφου.

Τὸ ἔγγραφο τοῦτο δὲν εἶναι τὸ φέρον ἄλλοτε τὰς ἰδιοχείρους ὑπογραφὰς

τῶν μαρτύρων πρωτόγραφον (πβλ. σελ. 339, στ. 5), ἀλλ' ἀντίγραφον τούτου, εἰς τὴν ἀρχὴν μὲν πιστοποιούμενον διὰ τῆς ἰδιοχειροῦ ὑπογραφῆς τοῦ κτίτορος τῆς Μονῆς Ἱερομονάχου Μαξίμου, εἰς τὸ τέλος δὲ διὰ τῆς ἰδιοχειροῦ ὑπογραφῆς τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Η'. Πολὺ ὀρθῶς ὁ ἐκδότης ἀντικρούει τὴν γνώμην τοῦ Μ. Γούδα, τοῦ ἀποδόσαντος τὴν ὑπογραφὴν εἰς τὸν Δεσπότην τῆς Ἡπείρου Μιχαὴλ Β' Δούκαν Ἄγγελον Κομνηνὸν (πβλ. Ἑπετ. Ἐταιρ. Βυζ. Σπουδ. 4, σελ. 217), τονίζων ὅτι αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Μιχαὴλ τὸν Η' (1259 - 1282). Ἐκτὸς τῶν λοιπῶν ἐσωτερικῶν γνωρισμάτων τοῦ ἐγγράφου καὶ ἄλλων ἐνδείξεων, τὰς ὁποίας ἐπικαλεῖται ὁ ἐκδότης, θὰ ἤρκει ἀπλῆ παραβολὴ τῆς ὑπογραφῆς ταύτης, πρὸς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος εἰς ἄλλα ἀναμφιβόλου γνησιότητος Χρυσόβουλλα, ὡς εἶναι π.χ. τὸ Χρυσόβουλλον τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τῆς Πάτμου τοῦ 1259, τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ὁποίου πανομοίωτον ἐδημοσίευσεν ὁ Fr. Dölger¹.

Περίεργον εἶναι πῶς περιῆλθε τὸ ἔγγραφο τούτο εἰς τὴν Μονὴν Βατοπεδίου τοῦ Ἁγ. Ὁρους. Αἱ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὑποθέσεις τοῦ ἐκδότου εἶναι πολὺ τολμηραὶ καὶ ἐξεζητημέναι. Ὁ Σ. Εὐστρατιάδης δηλαδὴ πιστεύει ὅτι τὸ ἀντίγραφον τοῦτο προσήχθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου Μαξίμου εἰς Κων/πολιν, μετὰ τὴν ἀνάκτησιν αὐτῆς (1261), πρὸς ὑπογραφὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐν τούτοις πολὺ πιθανώτερον εἶναι νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἀνήκει τούτο εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐγγράφων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα τόσον ἀφειδῶς ἐξέδιδεν ἢ ἐπιστοποῖε Μιχαὴλ ὁ Η' μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1259 ἀνάρρησίν του εἰς τὸν θρόνον τῆς Νικαίας, ἵνα φανῇ συνεπὴς εἰς τὰς ὑποσχέσεις του².

Ἡ ὑπόθεσις αὕτη τοῦ ἐκδότου, τῆς μεταβάσεως δηλαδὴ τοῦ Μαξίμου εἰς Κωνσταντινούπολιν, τὸν ὀδηγεῖ εἰς ἄλλην, ἀκόμη ὀλιγώτερον πιθανὴν ὑπόθεσιν, ὅτι δηλαδὴ, μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἐγγράφου, μετέβη ὁ Μάξιμος εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, «ἵνα γνωρίσῃ τὰ περιλάλητα τοῦ μοναχισμοῦ κέντρα... ἔνθα φαίνεται ὅτι ἀπέθανε ἐν τῇ Μονῇ Βατοπεδίου ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἐπικυρωθεῖσαν διαθήκην του» (σελ. 332).

Νομίζω ὅτι θὰ ὑπῆρχον ἄλλοι δρόμοι ὀμαλώτεροι ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἐξέλεξε ὁ ἐκδότης πρὸς δικαιολογίαν τῆς ὑποθέσεώς του, ἐπειδὴ οὐδεὶς λόγος συντρέχει νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὸ ἔγγραφο ἦλθεν εἰς τὴν Μονὴν Βατοπεδίου, ὅταν ἀκόμη ἡ Μονὴ τῆς Σκοτεινῆς εὕρισκετο ἐν τῇ ἀκμῇ της (πρβλ. σελ. 323). Λόγοι ἐξαρτήσεως τῆς Μονῆς Σκοτεινῆς ἀπὸ τῆς τοῦ Βατοπεδίου θὰ ἠδύ-

¹ Ἐν Facsimiles byzantinischer Kaiserurkunden (München 1931), πίν. XI ἀριθ. 24, Αὐτόθ. πίν. XVI ἀριθ. 38 δημοσιεύεται ὡσαύτως πανομοίωτον τῆς ὑπογραφῆς Μιχαὴλ Η' τοῦ ἡμετέρου ἐγγράφου. Ἀντίγραφα ἰδιωτικῶν ἐγγράφων πιστοποιημένα ἰδιοχειρῶς ὑπὸ αὐτοκράτορος σιταντῶμεν καὶ ἀλλαχοῦ. Πβλ. Fr. Dölger, Ἐνθ' ἀν. στήλ. 45 ἀριθ. 38.

² Παχὺ μ. 1 σελ. 97 - 98, ἔκδ. Βόνν. καὶ Dölger, Ἐνθ' ἀν. στήλ. 32.

ναντο νὰ προκύψουν κατὰ τὸ διάστημα τῆς παρακμῆς τῆς πρώτης. Ἡ παρακμὴ ὅμως αὕτη συνέβη ὠρισμένως πολὺ μεταγενέστερον τοῦ χρόνου τῆς συντάξεως τοῦ ἔγγραφου, ἴσως δὲ καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας. Ἐὰν δὲ σήμερον δὲν σώζεται σχετικὸν ἔγγραφο — καὶ μεταξὺ τῶν ἔγγραφων τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας; — εἰς τὰ Ἄρχεῖα τοῦ Βατοπεδίου δικαιολογοῦν τὴν παρουσίαν τοῦ ἡμετέρου ἔγγραφου, αὐτὸ δὲν σημαίνει τίποτε δυνατὸν τὸ σχετικὸν ἔγγραφο νὰ ἐχάθη, ὅπως καὶ ἄλλα πολλὰ. Ἄν ὅμως δὲν θέλωμεν νὰ δεχθῶμεν ἔξαρτησιν τῆς Μονῆς τῆς Σκοτεινῆς ἀπὸ τῆς τοῦ Βατοπεδίου, πρᾶγμα ὅχι ἐντελῶς ἀδύνατον, νομίζω πολὺ πιθανώτερον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι κατὰ ἢ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς Μονῆς τῆς Σκοτεινῆς μοναχὸς τις κατέφυγε εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου παραλαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ πολύτιμον διὰ τὴν μονὴν του ἔγγραφο.

Διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ἔγγραφου τούτου ἀπὸ διπλωματικῆς καὶ παλαιογραφικῆς ἀπόψεως πβλ. τὰς παρατηρήσεις τοῦ Fr. Dölger ἐνθ' ἄνωτ. στήλ. 45. Μετὰ τὴν δημοσίευσιν δὲ ὀλοκλήρου τοῦ κειμένου τῆς διαθήκης πρέπει νὰ διορθωθῇ ἢ ὑπόθεσις τοῦ Fr. Dölger, ὅτι δυνατὸν νὰ πρόκειται ἐνταῦθα περὶ διατάξεως μεγάλου τινὸς βυζαντινοῦ ἄρχοντος.

Τὸ ἀντίγραφο τοῦτο δὲν εἶναι ἐλεύθερον ἐντελῶς σφαλμάτων. Οὕτω π.χ. γράφει ἀνώνητα, πλείστοι, ἀπὴν ὑποπίασιν, ἔλομαι, μετ' αὐτῶ, διακονήσαι, οἰοῦσθαι κλπ. Συγχρόνως ὅμως παρουσιάζει ἀρκετὰ ἀπὸ γλωσσικῆς ἀπόψεως περιέργα καὶ ἀξία προσοχῆς, ὡς εἶναι π.χ. ὁ τονισμὸς τῆς λέξε. *σκάνδαλον*, ἢ γραφὴ *μαρογαίτες*, *παντέκτης*, *κονδάκιον* καὶ *κοντάκιον* κ. ἄ. Δυστυχῶς ὁ ἐκδότης δὲν δίδει καμμίαν προσοχὴν εἰς τὴν στίξιν, οὕτω δὲ καθίσταται ἢ κατανόησις τοῦ κειμένου πολλάκις δύσκολος. Ἄρκει νὰ παραπέμψω εἰς τὸ χωρίον σελ. 325, 29-31, τὸ ὁποῖον μόνον τότε γίνεται σαφές, ὅταν τὸ «εἰθ' οὕτως ἐμὲ» τεθῇ μεταξὺ δύο κομμμάτων. Ἄς σημειωθῇ ὅτι οὔτε τὴν στίξιν τοῦ ἔγγραφου ἀκολουθεῖ ὁ ἐκδότης.

Κατὰ τὴν παραβολὴν τῆς ἐκδόσεως ταύτης πρὸς φωτογραφίαν τοῦ ἔγγραφου, εὕρισκομένην εἰς τὸ Ἄρχεῖον Φωτογραφιῶν ἔγγραφων τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, προέκυψαν ἀρκετὰ διορθώσεις, τῶν ὁποίων τινὲς μὲν συμπληρώνουν παραλείψεις τοῦ ἀντιγραφέως — ἢ ἀντιγραφή τοῦ ἔγγραφου διὰ τὴν ἔκδοσιν ἐγένετο παρὰ τοῦ Γέροντος Ἀρχαδίου τοῦ Βατοπεδίου καὶ ὅχι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐκδότου — ἄλλαι δὲ μεταβάλλουν τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου. Ἐνταῦθα καταγράφω ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς διαφορὰς τῆς ἐκδόσεως πρὸς τὸ κείμενον τοῦ ἔγγραφου, ἀκόμη δὲ καὶ ὀφθαλμοφανῆ σφάλματα, χρήσιμα ἴσως πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ ἔγγραφου ὡς ἀντιγράφου.

325, τίτλος στίχ. 1 καὶ 2 πρὸ τοῦ *Μάξιμος* καὶ μετὰ τὸ *προέταξα* ἔχει τὸ ἔγγο. σημεῖον σταυροῦ — *κῆτιωρ* ἔχει τὸ ἔγγο., ἐπίσης *Σκοτεινῆς* ὅχι *Κοτεινῆς*.

325, στίχ. 1 πρὸ τοῦ *Ἄνθρωπος* τὸ ἔγγο. ἔχει σημεῖον σταυροῦ 2 *ἐκέκραγε* 3 ἢ μετὰ τὸ *κινούμενος* λέξις *δυσανάγνωστος* καθαρὰ διακρίνομεν

τ. .τοι ἢ τητοι, πιθανὸν γραφικὸν σφάλμα τοῦ ἀντιγράφου ἀντὶ τοιγάρτοι 4 ἐπέγνω 5 ψεῦδος 7 ἀνόνητα ὀρθόν, τὸ ἔγγο. ὅμως ἔχει ἀνόνητα 9 εἰ καὶ] καὶ 10 ἦ] τῆ 11 κινύρα 13 συνετήρησα ἀ<μόλνυ>ον 13 ποιῆσαι 14 ἀπομά<ραν- σης>. τὸ ἔγγο. ἐφθαρμένον ἐνταῦθα 18 βαναυσικήν 21 καρβάνων 21 ταύτην τὸ ἔγγο., ὀρθὸν ὅμως ταύτη πβλ. κατωτέρω 326,34 τῷ τόπῳ δὲ ὡς εἰκὸς εὐφραν- θείς 22 σὺν Θεῷ] δώσει θεὸς 25 ἱεροτελεστία 25 συναιρομένου ἔχει τὸ ἔγγο. ἀντὶ συναιρομένου 326,3 ἐν] ἐν τῷ 11 ἐκδοῦναι τινὶ 12 τοῦτο] ὀρθόν, τὸ ἔγγο. ὅμως ἔχει τούτου 12 μὲν τούτων] μὲν 13 οἴκαδε δὲ] οἴκαδε 14 καὶ δυσχερὲς καὶ] δυσχερὲς τε καὶ 20 τὸ ἐκδοῦναι ἀντὶ τοῦ ἐκδ. ἢ ἀπλῶς ἐκδοῦναι πιθανὸν παρε- σύρθη ὁ ἀντιγραφεὺς ἐκ τῆς τελευταίας συλλαβῆς -το τοῦ προηγουμένου εἴχοντο 21 μυστηπόλον ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ μυσσιπόλον 25 ὅτι εἰς] ὡς εἶ' 29 ἐπῆλθεν] ἀπή (ἀντὶ ἀπήει) 36 πολλῶν] πολλῶν τῶν χρόνων 36 ἐκ ταύτης ἢ ὠφέλεια] ἢ ἐκ ταύτης ὠφέλεια 327, 2 ὑποπίασιν ἔχει τὸ ἔγγο. ἀντὶ ὑπωπίασιν 6 εἶχε τινὰς 7 τὸ ὀρθόν, τὸ ἔγγο. ὅμως τῷ 7 συντεθῆναι ἔχει τὸ ἔγγο., ἀντὶ συγκατατεθῆναι; 11 συναρμόσεως 12 ἀνθ' αὐτῆς ἔχει τὸ ἔγγο. 12 ἔλωμαι ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ἔλωμαι 12 ἀπέλειπε κἀμὲ] ἀπέκαμε 13 προσεπαπειλῶν 13 ὥσει] ὡς εἶ' ἔκοιλεν ἔχει τὸ ἔγγο. ἀντὶ ἔκοιλεν 16 ἐπῆδον] εἰπεῖν ἄδην 16 ἔργον ἀνύσαι] ἔργον ἦδη ἀνύουσαι 17 ὑπερεὐχαριστή<σας> ἀποκήρας] ἀποκείρας 22 ἡμην] ἦν 23 καὶ] κἂν 24 προλέλεκται] προλέληκται ἐσφαλμένως τὸ ἔγγο. 28 πλείστοι τὸ ἔγγο. ! 28 δυοκαίδεκα 29 ὀκτωκαίδεκα 32 ἐνδυμασίας] ἐνδυμονίας 33 τοῦ ὑπὸ] παρὰ τοῦ θεοῦ 38 σὺν] ἐπὶ 39 τινὶ 39 δ' οὔσης] δὲ οὔσης 328,1 τῶν] τροφῆ τῶν τὴν 2 ποιοῦντων]ποιούντων ἐφήμερος πᾶσα 2 καὶ ἦ] καὶ 4 μαγειρείω 4 διδοίη] καὶ δώσει τούτων-ἀγαθούς] τούτων σὺν οἷς ἐποίησεν ἀγαθοῖς 8 αἰρήσονται 10 μήτε] μὴ 14 σύμβιος 21 συκαμινέων 21 ὑδρομυλικῷ 22 ἀγορασίας 27 προσ- αφιέρωσεν ἐν 29 ἀφ' ὧν] ἀφ' ἧς 32 ἄλλη 36 ὑμνωδίαν] [οὔτω] ὑμνωδίαν οὕτως 37 ταῖς ἐσπεριναῖς δοξολογίαις 329,2 συντυχίας τισὶ 3 οἰαίς ἔχει τὸ ἔγγο. ὀρθὸν βέβαια οἶα 3 τοῦς] πάντας τοὺς 5 ἑαυτοὺς 5 πάντας 6 τραπέζης] τρα- πέζης καὶ τῶν αὐτῶν ἁλῶν 7 διαφυλαχθήσεται 9 ἀκατάλληλον] κατὰ λύσιν 19 καὶ εἰρηνικὸν] εἰρημικὸν 20 οἴεσθαί] οἰοῦσθαί ὀρθὸν βεβαίως οἶεθαι 22 δέει 22 διακονῆσαι 22 καὶ γὰρ οὐκ] οὐ γὰρ 23 θεῖναι 27 πρώτως 27 κοινοβιακῶς 30 σκάνδαλου 34 προσαγγέλειν τὸ ἔγγο. 36 ἔξ αὐτῆς] ἐξ αὐτῆς καὶ ἕτερος ἀντιγαγέσθω (ἀντὶ ἀνταγ.) 37 τοῖς θεοῖς κανόσιν ἔχει τὸ ἔγγο. 37 αὐτῶν] αὐτῶν τῶν 38 διορθούτω αὕτη καὶ τὸ ἔγγο. ἀντὶ διορθούσθω αὕτη ἢ διορ- θούτω ταύτην 330,2 τινὰ 2 καθηγουμενεύσαντα 13 ἄρτου] σιτοῦ 18 κτητό- ρων 23 μετ' αὐτῷ ἀντὶ μετ' αὐτὸν βεβαίως πβλ. 24 μετ' ἐκείνον 29 δίκαιόν τι] δίκαιον 29 οὔτε τινα 29 βίῳ] θεωρεῖται βίω 31 καὶ 38 καθηγουμενεύων 331,1 τοὺς ἐν αὐτ. μόν.[τῶν ἐν αὐτῇ μοναχῶν 5 ἐπεὶ δὲ ἐδέξεν 7 πρώτως 8 κυριακοδρόμιν 13 Σιχεράριν 13 ὀκτώηχος 17 β] δώδεκα 17 μετάφρασιν 17 βιβλίον 18 ὁ Νοέμβριος] τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς 19 ἡμίσεια 20 ιε'] πεντε- καιδεκάτης 21 ἐτέρα] ἐτέρα ἀρχομένη 21 ιε'] πεντεκαιδεκάτης 22 μαργαρίτες

24 αἱ ἐπιστολαὶ 28 Παντέκτην 30 Παντέκτης 38 κονδάκια κονδάκια 332,2 χρυσοῦς] χρυσός 3 χρυσοκενητά (;) ἔχοντα 9 ἀνεμομιλιάριον 10 εἰς τὸ] τὸ 11 ιβ] δώδεκα 19 κυριακοδόξουν 19 προφητία 20 κονδάκια 23 μετάφρασιν 26 μέμβρανον] βέβρανον 31 δύο¹ πυρροϊστία 31 λυκῆναι] λεκάναι 32 ἀφ' ὧν τὰ 32 χαλκοστάμνη 33 κόνια ἀμφίβολον πάντως ὀρθὸν κόνια 33 - 34 πυρρομάχιν ἢ πυρρομάχους 35 δεκαεπτὰ 36 πρὸ τοῦ ὑνία προσθέτει τὸ ἔγγρ. τζικαλικὰ ἐπὶ 36 ἕτερα 37 τζικαλικὸ 38 πηλωτοπροσκεφάλαι ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ πλωτοπροσκεφάλαι 39 ἔρινα τεσσαράκοντα 40 ἐπεύχιν 40 καὶ σινδόνια καὶ προσόψια 333,4 δεκατρία 5 Φραντῆλη 8 καὶ 12 Βασιλικῶ 9 εἴκοσιν 14 Βαλανίδα 15 ἐν τῇ τοποθεσίᾳ 19 Καλαμούδη καὶ τοῦ γὰρ αὐτοῦ 25 Χηρόλακος 34 ὀνοματωθὲν] ὄν κάτωθεν 334,3 Μοντοηλικίνας 5 Μαηδόνη 9 προσενέξεως 15 δεκαοκτὼ 20 αὐτῶ] αὐτῶ ἅπαντα 22 τοῦ Ποταμίου; ἐπὶ τῆς φωτογρ. τοῦ ἔγγρ. ὀλίγον τι δυσανάγνωστον πιθανὸν τῇ Ποταμιά <τοῦ> πβλ. κατωτέρω 36 - 37, 335,1 καὶ 335,26 27 - 28 τοῦ τε Ξερδοπούλου 32 Μοσχανά 335,3 ἕτερον τὸ 10 πρόσθεν] προγονικὸν 11 τοῦ ἄνωθεν 20 Ῥωμανοῦ 24 Τζακανδύλη τὸ ἔγγρ. ἀντὶ Τζυκανδήλη 29 ὀρέγεται ὀριγῆται 37 ἀγορασίας 336,1 Πασινάλη 1 πεντεκαίδεκα 2 δεκαεπτὰ 11 Μαρδύμων] Καρδύμων 15 ἀντὶ ἐκεῖνος μετὰ τοῦ Λεβεροῦ γράφει ἐκεῖνος Μυτᾶς ἐν τῇ αὐτῇ τοποθεσίᾳ χωράφιον τοῦ Φουλάνου περιελθόν μοι ἐξ ἀγορασίας χωράφιον τὸ ἐπιλεγόμεον Καλαμαρίτζην περιελθόν μοι ἀπὸ τοῦ Λιβεροῦ 19 Ἐμβδούλας] Ἐμβολῆς 20 Γκριηῆ 34 γούρνα 35 μετὰ τὸ εἰσὶ πρόσθες: κρατῶντα τὸ ἐκεῖσε μονοπάτιον, ὅπερ ἀπέρχεται πρὸς τὴν Κασιλόκωμην τὰ ἀριστερὰ τὰ κάτωθεν τῆς μονῆς εἰσὶ 37 Κασιλοκωμήτου 337,1 τὰ περὶ δὲ 4 Ἀειστέραι] ἀριστερὰ 10 Φλατοσύμη 10 Ἀκανθοπάτου τοῦ Βοτανειώτου 15 συκαμινέων 17 παρὰ] ἀπὸ 23 Προοίκων 24 μεσοποταμίσεως 25 χωράφια] χωράφιον 31 Στιχεράριον 32 Σεπτέμβριος, ὁ Ὀκτώβριος καὶ ὁ Νοέμβριος 33 Στιχεροκαθιστάριον 34 Κονδάκιον 338,4 ὀνικὰ] ὀνικὰ ἄρρενα καὶ θήλεα 11 - 12 ἀλλαγάτορος 13 σιδηροκάνθωτα 25 προσέθετο] περιέθετο 339,6 μετὰ τὸ ,ςψνς' προσθέτει σημεῖον σταυροῦ.

Α. ΣΙΓΓΑΛΑΣ

Κ. Ἀμάντιου. Ἡ Μονὴ τῶν Μουνδῶν ἐν Χίφ. Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν «Ἐναισίμων» (Ἐθῆναι 1931) σελ. 451 - 469.

Αἱ Μοναί, ἀνήκουσαι κατὰ τὸν μεσαῖωνα καὶ τοὺς μετέπειτα χρόνους εἰς τὴν τάξιν τῶν «Κρατούντων», μετὰ ἱεροῦ ζήλου καὶ πρὸς τὸ ὕλικόν των συμφέρον διεφύλαττον τὰ ἔγγραφα, τὰ ὅποια ὄχι μόνον τὴν ἴδρυσιν καὶ σύστασιν αὐτῶν ἐπιστοποιοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν κτηματικὴν των περιουσίαν κατωχύρουν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου παρέσχον πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν